

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Gnoti Seautón, Sive Arnoldi Geulincs Ethica

Geulincx, Arnold

Lugd. Batav., MDCLXXV

De VII. Obligatione, §. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48728](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48728)

voluptatem; mali voluptate capiuntur: Putas hæc omnia dissimulari posse, Philarete? nihil horum ad oculos, ad os, ad manus, ad totius corporis ambitum manare.

§. Atque hæc sunt leges, quæ hinc abeuntem me, & hinc versantem dirigunt: præscribunt moriendi mihi vivendique normam: Nam exitus meus seu mors in duabus prioribus Legibus directè versatur (1. *Cum vocor, exire non gravatè*: 2. *Nisi vocor, non exire omnino*) Conversatio mea seu vita versatur in tribus vel quatuor reliquis legibus (3. *Corpus reficere*: 4. *Vita institutum aliquod sequi*: 5. *Multa hic ferre, multa facere*: 6. *Inter cætera, animum subinde relaxare.*)¹⁵

¹ §. 10. Septima Obligatio.

Quærendum restat, num ab Humilitate etiam Lex aliqua manat, quæ versatur

¹⁵ Sextæ Obligationis Argumentum est hic numerus quintus.

¹ Septima Obligatio tum hic, tum in quinta præcedenti §. insinuatur divisio Obligationum, ut quædam circa mortem (quales sunt duæ primæ Obligationes) quædam circa vitam (quales sunt tertia, quarta, quinta & sexta) quædam circa nativitatem (qualis est hæc septima) versentur; omnis enim Obligatio hominis versatur circa huc venire, hic esse hinc abire breviter, circa *huc, hic, hinc*.

tur circa adventum meum in hunc Mundum, id est nativitatem meam (nasci enim mihi non est in lucem edi; sed corpore jungi, & intrare in hunc Mundum: in quo etiam eram, ² cum matris utero inclusus eram) Estne igitur Lex aliqua Humilitatis, quæ circa nativitatem meam versatur? ³ Est sane: Ut scilicet illam boni con-

L 4 fulam,

² *Cum matris utero inclusus eram.*] Ne forte putes embryonem, ut vocant, dum jam formatus est in utero matris, & partes principes, veluti cerebrum & cor, sortitus est (quod fit circiter die quarto decimo à conceptione, seu carnali conjunctione parentum) esse automa quoddam, quod instar bruti vel plantæ tantum vivat, sine conscientia & cognitione moveatur: ostendunt quamplurima nostra præjudicia, quæ ex eo hausimus, quam primum matris utero inclusi fuerimus, embryonem & tunc præditum esse cognitione, esseque verum hominem, animam rationalem & corpore constantem. Præjudicia nostra ex utero matris hausta, longum esset hic recensere, & ad Physicam, vel etiam inspectionem sui referre potest ista doctrina: itaque hæc aliquando dicemus suo loco. (Jam diximus illa in nostris de Peripateticorum Metaphysicâ sub initium, uti etiam in notis ad principia Nobiliss. Cartesii.)

³ *Est sane.*] Lex, quæ circa nativitatem versatur, nativitate posterior est, nam, quæ ante nativitatem fuit (si quæ fuit, nam hoc jam in medio relinquendum est) ea non pertinet ad humanam conditionem, atque de iis etiam, quæ ante nativitatem seu incorporationem nostram ad nos pertinuerunt, parum, aut potius omnino nihil per rationem liquet, in quo hæc
Obliga-

Iulam, ne illam detester umquam, ne de illa conquerar: Ne eo dementiae & impotentiae aliquando veniam, ut natum esse me, pæniteat me: Ne eos execrer, qui corpus meum generaverunt; multo minus eum (quod sine horrore cogitare non possum) qui me in corpus meum misit, & cum eo tam mirabiliter copulando me, + fecit ut metum esset: Ne cum insipientibus illis censeam; licet populo, quod aliter atque ipse, & splendidius insanierint, sapientes visi fuerint: *Optimum est non nasci: proximum huic, quamprimum ad mortem ire.* Quin imo optimum est, natum esse me: & ideo optimum, quia Optimus id voluit; Ad mortem autem ire me se-rius ocyus non interest: tunc optimum erit, cum ille Optimus, ire me voluerit.

2. 5 Est

Obligatio distinguitur ab Obligatione versante circa mortem, nam hæc omnis Obligatio morte prior est, quandoquidem cum morte expiret humana nostra conditio.

4 *Fecit ut meum esset.*] Hæc lex seu septima Obligatio clare fundatur in fundamento Ethices: *nihil vales, nihil velis*, cum ergo circa nativitatem seu conjunctionem nostram cum corpore nihil omnino possimus, ut ex inspectione nostrum patebat N. 22. stultum & ineptum est aliquid aliud circa illam velle optare, quam factum sit.

2. ^s Est quidem miseriarum ingens pelagus, in quo hîc fluctuo: ^o de alia calamitate in aliam jactor, & sæpe de hac in illam relabor: Nam si inter continuas in hoc Mundo corporum collisiones, corpus meum (quod ex facili fit) alicubi lædatur: & vel ab æthere circumfuso terræ allidatur (cum cadere me dico) vel à concitatis minutiis & irruente corporum scobe contextus ejus dissolvatur (cum uri me dico) necessum est dolere me: Quod si pars ea quæ læditur, ad sensum vel motum com-

L. s. parata

^s Est quidem miseriarum ingens pelagus. Objectione contra hanc Obligationem, nempe videmur merito conqueri de nativitate nostrâ, seu adventu in hunc mundum, cum inde factum sit, ut infinitis calamitatibus obnoxii simus.

6 De alia calamitate in aliam jactor.] Calamitates illæ vel sunt corporis vel animi, corporis calamitates in eo versantur, quod corpus nostrum tam facile cædi possit (mundus enim hic non est aliud, quam corpus in motu, ut in Physica demonstravimus) corpus autem nostrum pars quædam hujus mundi est, & à motu isto nunquam non concutitur, ex concussione illâ læsiones: ex læsionibus dolor, & sæpe instrumenti alicujus (oculi, puta, auris &c.) defectus: item ex collisione illâ corporum facile fit, ut pabulum aut spiraculum desit foco cordis: quo defectuposito, necessum est focum illum extinguere: extincto foco illo, solvimur à corpore, seu morimur (vide Physicam nostram de microcosmo part: ult:) mors vero tum imminet, atque id sentimus, tum verò ineffabiles panè nos premunt angustia, ut moribundi omnes (id est, morbo laborantes) sciunt,

parata sit, illicò vel sensus me, vel motus, vel eorum rectus usus destituit: & oculo læsus, cæcus sum aut cæcutio: linguâ, balbus sum aut mutio: Si verò periculum sit, ne focus, qui in corde meo jugiter ardet, extinguatur (quod iterum facillè, adempto ei vel pabulo vel spiraculo) jam cum morbo, id est imminente morte conflictor, animam ago, dirâ formidine concutior, incredibili mærore deficio, intolerabili premor & elidor angustia. *Hæc graviora sunt: Mens mihi ex inscitia laborat; animus ex malitia: Mens ignara, nam quæ scire debuerat & scire facillè poterat, quærere contempsit: maluit aliena quædam, supervacanea, & quæ meâ non referunt indagare: hinc & mea pariter, & aliena nescio: in illa non inquirò, quid mirum*

7 *Hæc graviora sunt.*] Sequuntur jam calamitates animi, quæ duum generum sunt: consistunt enim in inscitia intellectus & malitia voluntatis: inscitia intellectus inde provenit, quod non incipiamus philosophari à cognitione nostrum; inde enim omnis veri cognitio tanquam à capite ducenda erat: malitia autem voluntatis, quæ menti etiam non nihil sanæ obedire renuit, habet causam non nihil obscuriorem; sed maxime videtur ex eo provenire, quod sensibus nostris ita distrahamur in vario: hinc enim fit, ut dictamen mentis quasi oblitteretur, & inducatur. animusque non satis ad illud attendat. Sed de his clarius aliquid, ubi de Passionibus dicemus. Vide de his Annotata ad Cartesium, præsertim ad part. 1. §. 71.

mirum si ignoro ? hæc verò non nisi ex illis scire poteram : & quomodo alia sciam , qui me adhuc & meâ nescio ? Malus animus , sui amore percitus , omnia sibi rabi- dè appetit cum inexplebili cupiditate , omnia sibi subjicit , omnia sibi mancipat :
⁸ & ubi Deum ipsum servire sibi voluit , pietatem appellat : Divinas Leges , quas respiscens paululum , & valetudinem suam aliquatenus passa mens detexerat , quasque ipse amplexus etiam fuerat , & in se tam sanctè receperat , non servat : in eas juratus cum sit , audet tamen passim contra- venire , ne unum quidem diem ex illis agit : Hæc animi mei in proposito incon- stantia , levitas , perfidia , tot indies & indies ⁹ experimentis tam mihi innotuit ,
L 6 quam

⁸ *Et ubi Deum ipsam servire sibi voluit.*] Nihil vulgo usitatus , quam Deum propter sua commoda precari ; hoc vero , quid est aliud , quam velle ut Deus seruiat. Sane rogandus est Deus (Tract. 4. ubi de pietate agitur videbimus) ut facultates nobis suppe- rant , quibus vesci aut vivere possimus : sed non ibi sistendum est : non ut vescamur & vivamus propriè rogandus est , sed ut vescendo & vivendo faciamus quod ille jussit , qui jussit ut viverimus , ut hic mane- remus donec nos solveret. Atque ita nunquam licet Deum rogare , nisi ut Obligationibus nostris , quas ille nobis imposuit , satisfaciamus. Hæc clarius Tract. 2.

⁹ *Experimentis.*] Nempe conscientia constat mihi animum meum non stare in proposito suo , quo
tam

quam quod maximè : & ne hac quidem obtestatione tam seriâ redibit ad frugem : non redibit , quamdiu hîc morabor , conclamatum est : fidem , quam etiamnum interponit suam , nimis levant tot splendida , quibus me huc usque fefellit , mendacia.

3. ¹⁰ Cur hæ tot & tantæ in me conspirant calamitates ? ¹¹ An alibi in Deum peccavi ; hîc verò in corpus , tamquam in ergastulum detrusus , quas merui pœnas pendo ? & inter alias hanc bene gravem , quod oblitus sim criminis , quod luo ? nam
vapu-

tam sæpe proponit Deo servire & Obligationibus suis satisfacere. Omnia enim , quæ conscientia nota sunt , æque nota sunt , nam omnia illa in summo gradu nota sunt , id est , notissima. Ordo quidem aliquis est in iis , quæ conscientia manifesta sunt ; sed nulla claritas inajor in uno eorum , quam in alio. Vide Mechanicam nostram primâ parte.

¹⁰ *Cur hæ tot & tantæ in me conspirant calamitates.*] Dictum est de calamitatibus nostris ; jam inquiritur in causas earum. Proponuntur autem tres : quarum prima Platoni , secunda Christianorum , & tertia Anonymi alicujus , quæ adscribatur licet ipsi auctori hujus libelli : proponuntur autem dubitanter hæ causæ : eo quod ad Ethicam non pertineat causas istas inquirere , cujus officium est , ubi nihil valet , nihil velle , & quod evitare non potest , æqui bonique consulere.

¹¹ *An alibi in Deum peccavi.*] Ecce causa , quam adfert Plato , alibi peccavimus , inquit , hic pœnas luimus , & maximè eam , quod nesciamus peccatum , quod luimus.

vapulanti solatium aliquod est, scire cur
vapulet: ¹² An patrum, an avorum me-
orum aliquis, an fortè primus homo pec-
cavit? & infelicem illam hereditatem ad
me aliosque suos posteros, quos in eadem
charibdi laborare video, devolvit? ¹³ Jam
enim experimento didicisse videor, sub-
inde vitia quædam corporis, imò & animi
& mentis, à parentibus in liberos diffundi
& velut per manus tradi: ¹⁴ An non sunt
hæ calamitates? nisi querulis & sui studio-
sis; non vero iis, qui humiles sunt, qui se
totos

¹² *An patrum, an Avorum meorum aliquis.*] Ecce
Christianorum sententia, de qua quidem nihil am-
bigimus an vera sit, sed tamen hic in Ethicâ dubitan-
ter proponenda est, cum nullâ ratione naturali effica-
citer probetur.

¹³ *Jam enim experimento didicisse videor.*] Hic
prærogativa sententiæ Christiano um, nempe expe-
rientia Christianis suffragatur, experimur enim vitia
parentum in filios etiam derivari, ut si pater temulen-
tus sit, filium ei nasci, qui similiter ebrietati addi-
ctus sit:

Si damnosa senem juvat alia, ludit & heres

Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo:

Sic natura jubet.

Nihil simile Platoni favet, qui quemque pro se pec-
casse dicit, antequam in corporum ergastula, pænas
dati, conjiceremur.

¹⁴ *An non sunt hæ calamitates.*] Ecce tertiam re-
sponsum, causam quidem non adferens, quam
quæstio exposcit, sed quæstionem ipsam evertens:
quæstum enim fuerat: *Unde calamitates illæ?* Re-
spondeo

totos Deo devoverunt? ¹⁵ nam ne ipsa
quidem animi pravitas, & Divinæ Legis
trans-

spondeo non esse calamitates, adeoque evertitur & deletur quaestio. Ratio hujus responsionis est, quod calamitas non sit aliud, quam quod contra animi sententiam accidit; jam vero si quis se ipsum deseruerit (ut Humilitas jubet) nihil in his omnibus, quae supra commemorata sunt, inveniet, quod contra animi sui sententiam accidere videbitur. Cum dico *contra animi sententiam*, non nego quin fieri possit contra sensus & passiones; ne vero cogites esse calamitatem, quod contra sensus & passiones fit, certum est nihil calamitatis loco à nobis haberi, nisi quod contra animi sententiam esse cæperit: unde & lassitudine & doloribus quibusdam corporis saepe delectamur potius quam offendimur, quamdiu contra animi sententiam non sunt, ut ut contra sensus & passiones.

¹⁵ Nam ne ipsa quidem animi pravitas.] Non ita mirum videtur, si cæteras calamitates expungamus, dicamusque eas in bonum, seu humilem virum non cadere. Sed vero hic quantum apparet, magna difficultas est, si nec malitiam quidem voluntatis, quam inter calamitates recensuimus ad miseriam aliquam ejus pertinere dicamus. Re tamen bene examinata non videtur ea pravitas calamitati vertenda viro bono: nunquam enim illam malam animi sui propensionem approbat, semper illam reprobat, & si quando ex illâ in peccatum prolapsus sit, retractat statim, & à se repellit quantum potest, animi penitentia, & feriâ detestatione. Sicuti ergo cum baculum fractum videmus, qui partim sub aquâ conditur, partim extat in aëre, is error quidem pueris imputatur, qui illi errori mente suâ acquiescunt, non vero viris, qui illum ratione retractant: sic etiam animi pravitas acquiescenti approbantique, non vero retractanti, ejuranti que imputanda est.

transgressio, calamitati aut vitio vertenda videtur iis, qui eam approbando & assentiendo nunquam fecerunt suam; sed animi penitentiâ & seriâ detestatione, quoties & quamprimum occupaverat, excuserunt; tum animi contentione quantâ poterant maximâ & proposito non delinquendi de cætero, à se quam longissime removerunt: ⁶ Nihildum inquirō: ¹⁷ hæc quæ perstrinxi, inciderant, ut quæ obviam erant, & sæpe audieram: Nihildum inquirō: quod inquisitionem illam hæctenus

33 ex

16 *Nihildum inquirō*] Sequitur vera responsio ad quæstionem primo propositam, quæ constanter & affirmanter ponitur, cum tres priores responsiones tantum dubitanter ponerentur: Interim hæc responsio e iam quæstionem ipsam expungit, sicut tertia præcedentium; sed tertia evertebat quæstionem, ostendendo falsum esse, quod supponere videbatur quæstio (quæstio enim supponebat esse calamitates aliquas viri boni, petebat enim, undenam essent calamitates? Responsio autem tertia negabat esse calamitates ullas in viro bono) Hæc vero responsio evertit quæstionem tanquam in Ethica peccantem: nihil enim nobis quærendum est, nisi quod ex principiis humilitatis præsertim ex sui despectione deducitur; atque ex despectione illâ non sequitur inquirendum esse, unde sint calamitates quædam in nobis: qui enim hoc quærit, videtur eas velle amoliri, hoc verò est se ipsum quærere, quem despectio amiserat & perdidit.

17 *Hæc quæ perstrinxi.*] Scil. tres priores responsiones dubitanter propositæ.

¹⁸ ex Humilitatis uberibus emulgere non possim: Humilitas non jubet hinc quærere; sed utcumque sit, boni consulere. Bonum est, natum esse me vel sic: quia Deus nasci me voluit & sic: undecumque hoc fiat quod sic, non moror: tantum assentio voluntati ejus, & quia voluit me nasci, juvat me natum esse quomodocumque.

¹⁹ Non sunt ergo inquirenda ista? Non, inquam, inquirenda sunt * ¹⁹ hic: ²⁰ Non etiam alibi? Alibi videbo: hinc nihil ad rem.

4. ²¹ At.

¹⁸ Ex Humilitatis uberibus.] Uber Humilitatis potissimum est sui despectus, sui neglectus & derelictio, quâ nos totos Deo relinquimus nullam nostrum agentes curam. Ex hoc ubere hactenus non sequitur inquirendum esse in causam calamitatum nostrarum; sint igitur calamitates (ut vulgò videntur) aut non sint (ut sapientioribus & Philosophis quibusdam visum est) & si sint calamitates, ab hac causa vel ab illa sint; parum refert, nihil sua interesse putat vir humilis: quoniam novit eas pertinere ad conditionem suam, perfert & concoquit, quicquid populo duriusculum videtur, æqui bonique consulit, quicquid inciderit.

¹⁹ Non sunt ergo inquirenda ista.] Id est, an non est inquirendum aliquando, undenam illæ calamitates in nos decumbant?

* ¹⁹ Hic.] Nempe in Ethicâ, ubi tantum illa deducimus, quæ lumen rationis naturalis suppeditat.

²⁰ Non etiam alibi?] Id est, nonne inquirendum undenam illæ calamitates? [imo ibi; atque hinc datur excursus ab Ethica ad Theologiam.]

4. ²¹ Atque ita dictum de Obligatio-
nibus illis, quibus me totum Deo ob-
strinxi, iterumque obstringo: iterum illi
me totum do, dico: me delatum huc
²² (probo quod detulerit) me abeuntem
hinc ²³ (abire volo, cum dicet; nolo,
cum non dicet) ²⁴ me agentem hinc (volo
vivere, ²⁵ quod iussit, volo laborare.)
Si quid aliud adhuc Obligationis sit, quod
mihi incumbat: cum hoc tam bene, quam
illas meas Obligationes percepero, exe-
quar etiam tam promptè. Alioqui ²⁶ si
quam mihi legem ferri sivero, quæ num à
Deo

²¹ *Atque ita dictum.]* Recapitulatio brevis om-
nium Obligationum & propositorum, quæ inter Obli-
gationes illas recognoscendum fecimus.

²² *Probo quod detulerit.]* Digitus intenditur ad
septimam Obligationem. Do itaque me nascentem
Deo, hoc ipso, quo probo & acquiesco natiuitati
meæ, neque aliquid aliud circa illam volo.

²³ *Abire volo.]* Digitus intenditur ad primam
Obligationem: nempe do me morientem Deo: hoc
ipso, quo acquiesco, non recuso mori.

²⁴ *Me agentem hic (volo vivere.)* Secunda Obli-
gatio tangitur: nempe do me viventem Deo, quia
acquiesco, & manere non recuso, donec me solvat.

²⁵ *Quod iussit, volo laborare.]* Tanguntur tertia,
quarta, quinta & sexta Obligatio. Illæ enim omnes
pertinent ad laborem, qui ad victum acquirendum, &
hic manendum necessarius est.

²⁶ *Si quam mihi legem ferri sivero, quæ num à Deo
lata sit nesciam.]* Adfertur hic ratio secundæ appen-
dicis:

Deo lata sit nesciam ; suspicer tantum, ab eo latam esse, aut aliis id ipsum credam, vel libidinis meæ temeritate confingam : non Deo (quod unicè debebam) sed meis opinionibus, ²⁷ meæ levitati, meæ stultitiæ parebo : non Deum ; sed, quod dicitur, lapidem è sepulcro pro Deo venerabor :

dicitis : nempe si Obligationem aliquam mihi assumpsero, quam ratio evidentem non facit, ergo Obligationi alicui parebo, sed credulitati ac levitati meæ, quod enim rationi non tenemus, id absolute non tenemus. Vide saturnalia nostra pag. 9, 10, 11. & alibi. Si ergo Obligatio quidem vera sit, quam mihi assumo, sed ego hanc per rationem non videam, eam esse veram Obligationem, eam vero mihi incumbere, hoc ipso non erit illa mea Obligatio proinde illi obediens non obedio propriè, sed levitati meæ, & opinioni, quam assumpsi illam. Sicut somnians, qui forte captat malum aureum sibi somno ablatum, non verè ipsum illum captat, sed inanem suam speciem & somnium: sic quandiu Obligationem aliquam arripimus non ratione ducti, sed opinione nostrâ, credulitate & fide, quam aliis hominibus adhibemus, non ipsi Obligationi vacamus, sed opinionibus & credulitati nostrâ.

²⁷ *Meæ levitati, meæ stultitiæ parebo.*] Ecce alteram rationem secundæ Appendicis : nam prima ratio erat, si Obligationem aliquam assumam, ratio non imponit, non rationi, non Deo, non Obligationi vaco, sed meæ stultitiæ & opinioni. Secunda ratio erat (quod hic perhibetur) non esse opus per opiniones, suspiciones, credulitatem & fidem, quam aliis hominibus adhibemus, venari & expiscari Obligationes nostras, quandoquidem omnes eæ Obligationes satis clarè & manifestè nobis à Deo per rationem naturalem exhibeantur.

bor: me colam, & in me, quod mei tur-
pissimum est, colam: mea commenta,
meas nugas observabo, aut blandè scabam
& fovebo eam, quam alii mihi per sum-
mam injuriam affricuerunt scabiem. He-
rus meus non mussitat, non insufurrat mi-
hi ad aurem, ut hæere debeam aut dubi-
tate num quid mandet & quid mandet;
quod fieri à me vult, herilem in modum
intonat: Audio satis, nisi cum ipse inter-
dicta ejus, cupiditatum mearum crotalis
& crepitaculis importuniùs strepo: Non
inscius idiomatis mei, per interpre-
tem: ²⁸ non absens per internuntium a-
git mecum; Si quando per alios officii
mei monere me constituit, tesseram illis
dat indubitata (Rationem) ut etiam
tunc magis ille mecum, (neque enim hoc
alienum ducit majestate suâ) quam hi lo-
quantur: Servus inutilis & demens, qui
relicto penso, id facere ingreditur, quod
noctu somniaverat herum imperare: aut
luce

²⁸ Non absens per internuntium agit mecum; se-
quando &c.] Ne quis hinc & ex prædictis sequi exi-
stimet, Deum nos per alios homines officii nostri non
admonere, merito subjungitur hic, cum sane per a-
lios nos admonere quam sæpissimè, id tamen quo-
tiescunque facit, monitoribus illis atque doctoribus
rationem in ore dat, quâ intelligamus legem, ad
quam illi nos exequendam adhortantur, à se profe-
ctam esse.

luce palam in foro saltat & tricatur; quia id herum velle, nugator aliquis dixerat: quod si adiri possit herus, si & imperaverit, neminem nisi se clarè jubentem audire, jam etiam nequam est ille servus & furcâ dignus.

§. II. Adminiculum Humilitatis.

Humilitatis adminiculum hoc erit summum: Si firmiter animum nostrum inducamus: Eorum quæ agimus, aut agere omittimus, ad Felicitatem nostram nihil; ad Obligationem omnia referre: Ita sustineamus animum & refrænemus, ita coërceamus eum intra gyrum suarum Obligationum, ut transilire & efferre se in desideria ac vota suæ gloriæ felicitatisque non possit. ^b Deseramus inauspicata hæc signa, quæ tanto apparatu, tanto consensu & concursu, tot studiorum consiliorumque impedimentis & sarcinis genus humanum sequitur: Quæritur dies noctes-

^a Qui humilis est nihil quicquam propter suam felicitatem agit.

^b Hoc si fecerimus, nunquam neque zelo neque invidia recalcitrabit: non amplius collum iugo subducet, non retrogradietur, non exorbitabit, cursum rationis apprime sequetur, hujus ducis vestigia premeus, cui soli se dare convenit.